

Lezing door Maarten Feteris bij WOZ studiebijeenkomst van Erasmus Studiecentrum voor Belastingen van Lokale overheden (ESBL), 31 mei 2016

Morgen is het acht maanden geleden dat de Wet WOZ is gewijzigd, de voorgaande sprekers hebben daarover al het nodige gezegd. De Wet WOZ was eerst vooral een fiscaal instrument. Maar na de wetswijziging per 1 oktober vorig jaar heeft deze wet een veelzijdiger karakter gekregen. Het is een meerkoppig wezen geworden. Vroeger was het leven nog redelijk overzichtelijk: de belanghebbenden waren belastingplichtigen. En die hebben belang bij een lagere waardering van hun onroerende zaak, want dan betalen ze minder belasting. Dit eenrichtingverkeer bepaalde de lijnen waarlangs de rechtsbescherming tegen WOZ-beschikkingen was geregeld. Het was bij geschillen over zulke beschikkingen kort samengevat een soort wij-zij denken: wij belastingplichtigen willen een lagere waarde, liefst zo laag mogelijk, en zij – de overheid – willen dat niet. Maar inmiddels is het beeld veelzijdiger, diffuser geworden. Er kunnen ook belanghebbenden zijn die een hogere waarde bepleiten, omdat zij daarbij een niet-fiscaal belang hebben. Het geschil kan daardoor meerdimensionaal worden.

Hoe is dat nu in het formele recht uitgewerkt? Je zou verwachten dat de regeling voor de rechtsbescherming hiermee rekening houdt, en dus ook veelzijdiger en uitgebreider is geworden. Maar laat ik het voorzichtig zeggen, een beetje op zijn Hogeraads: de wetgever heeft de formeelrechtelijke gevolgen van de nieuwe regeling niet kenbaar onder ogen gezien, in ieder geval niet alle gevolgen. Dit leidt ertoe dat die regeling de nodige vragen op formeel gebied oproept. Binnen de rechtspraak is dit al vastgesteld, de regeling wordt daar als een probleemgebied beschouwd. Ook in de literatuur is dit gesignaleerd, ik noem het recente artikel in WFR van een drietal auteurs van het studiecentrum dat deze middag organiseert. De organisatie attendeerde mij op dit artikel, toen nog in de conceptfase, om mij te motiveren hier vanmiddag voor u te komen spreken. Het is inderdaad heel nuttig dat er nu een studiebijeenkomst aan deze problematiek wordt gewijd waar deskundigen vanuit verschillende hoek hun visie daarop kunnen geven. Ik zal niet alle aspecten van de problematiek gaan behandelen. De organisatie van deze middag heeft mij gevraagd om vooral aandacht te besteden aan de problematiek van tegenstrijdige belangen en daarmee samenhangend het belanghebbendebegrip: wie kan er naar geldend recht rechtsmiddelen aanwenden tegen een WOZ-beschikking, wie zou dat naar wenselijk recht moeten kunnen, en hoe zou het bijvoorbeeld lopen als we daarvoor het algemene belanghebbendebegrip uit de Awb zouden gaan hanteren?

Als we praten over de inbedding in de Awb-systematiek moet ik eerst stilstaan bij een ander basisbegrip uit de Awb, nl. het begrip beschikking. Een beschikking is een belangrijke categorie uit het meeromvattende begrip besluit. En tegen een besluit kan een belanghebbende beroep instellen, zo zegt artikel 8:1, eerste lid van de Awb. Besluit en belanghebbende zijn in de systematiek van de Awb dus begrippen die voor de rechtsbescherming nauw met elkaar samenhangen. Je moet belanghebbende zijn met betrekking tot het besluit om erover te kunnen procederen. Onder de huidige, nog steeds fiscaal georiënteerde regeling in de Wet WOZ, is het niet relevant of iets een beschikking in de zin van de Awb is. De fiscale wetgeving hanteert namelijk een formeel beschikkingsbegrip. Als u niet van een veel jongere generatie bent dan ik, kent U misschien nog wel de reclame voor snoepjes van het merk Rang. Een volstrekt nietszeggende maar wel mooi ronkende slogan: Rang is alleen Rang als er Rang op staat. Zo is dat met fiscale beschikkingen ook. Tegen een besluit van de inspecteur of heffingsambtenaar staat alleen bezwaar en beroep open als het een belastingaanslag is of als in de belastingwetgeving staat dat het besluit wordt genomen bij een voor bezwaar vatbare

beschikking. Over de vraag of het een beschikking is in de zin van de Awb, dat wil zeggen over de vraag of het op rechtsgevolg is gericht, hoef je dan niet meer na te denken. Maar als de vraag voorligt of aangesloten moet worden bij het begrip belanghebbende uit de Awb, is het nuttig om toch ook het begrip beschikking uit de Awb voor ogen te hebben. De vraag is dan of een beschikking waarbij de heffingsambtenaar de waarde van een onroerende zaak vaststelt, op rechtsgevolg is gericht. Bestuursrechtelijk is dit geen alledaagse figuur: er worden met de vaststelling van de waarde niet direct verplichtingen aan belanghebbenden opgelegd of rechten aan hen toegekend. Er wordt een oordeel gegeven over een bepaalde eigenschap van een onroerende zaak. In het bestuursrecht kennen we wel beschikkingen waarbij een bepaalde juridische status aan een onroerende zaak wordt toegekend, zoals de status van beschermd monument. Maar dat heeft ook meteen juridische gevolgen. Van zo'n besluit wordt dan ook zonder meer aangenomen dat het een beschikking is in de zin van de Awb. Ook bestaat een uitgebreide, nogal ingewikkelde en genuanceerde rechtspraak over de vraag of bestuurlijke rechtsoordelen beschikkingen zijn in de zin van de Awb. Bijvoorbeeld het oordeel: u heeft voor deze voorgenomen bouwactiviteiten een vergunning nodig. In beginsel is een kaal rechtsoordeel van een bestuursorgaan niet op rechtsgevolg gericht. Maar soms is er later geen aanvaardbare mogelijkheid om dat oordeel aan te vechten via bezwaar en beroep tegen een beschikking die op dat rechtsoordeel voortbouwt. En in die gevallen is de bestuursrechter wel bereid om rechtsbescherming te bieden tegen het kale oordeel, en het toch als beschikking aan te merken. Ik zou denken dat via een vergelijkbare redenering ook een WOZ-beschikking als een beschikking in de zin van de Awb kan worden aangemerkt, omdat fiscale en tegenwoordig ook andere wetgeving gevolgen verbindt aan de vaststelling van die waarde, en het niet mogelijk is die waarde later alsnog ter discussie te stellen in een procedure, zoals een procedure tegen de aanslag waarbij die waarde gevolgd wordt.

Er is nog een ander punt waarbij je volgens mij als prealabele vraag moet stilstaan voordat je verder gaat met de afbakening van de kring van belanghebbenden. Dat is nl. de vraag of de vaststelling van de WOZ-waarde van een onroerende zaak plaatsvindt bij individuele beschikkingen die zich telkens richten tot één belanghebbende. Of is er sprake van één beschikking waarbij de onroerende zaak centraal staat en waar je de belanghebbenden bij moet zoeken? Een beschikking die dus geldt voor iedereen die het aangaat als belanghebbende. Dat lijkt een beetje op de beschikking waarbij een onroerende zaak wordt aangewezen als beschermd monument. De een zal daar gelukkig mee zijn, de ander niet, maar het blijft één aanwijzing die ondeelbaar is.

Over de vraag welk van deze twee systemen nu geldt onder de huidige wettelijke regeling in de Wet WOZ wordt verschillend gedacht. Daarover zal de rechter zich nog moeten uitlaten. Ik loop daarop nu niet vooruit, maar sta wel stil bij de gevolgen van beide systemen. Want de keuze voor het ene of het andere systeem heeft diverse consequenties voor de nadere uitwerking.

Kies je voor een systeem met diverse individuele beschikkingen voor eenzelfde zaak, dan zal de heffingsambtenaar de geadresseerde van de beschikking telkens individueel moeten benaderen, al dan niet op diens verzoek. Bij individuele beschikkingen bestaat verder het risico dat ten aanzien van eenzelfde zaak voor hetzelfde tijdvak uiteenlopende waarden worden vastgesteld. Dat is niet evenwichtig. Als je dit gevolg wilt vermijden, dan moet er een regeling zijn die ertoe leidt dat de vastgestelde waarden uiteindelijk worden gesynchroniseerd. En in aansluiting daarop zal dan ook geregeld moeten worden dat een dergelijke aanpassing van de vastgestelde waarde doorwerkt in de heffing en bij de toepassing van andere regels die aanknopen bij de WOZ-waarde. Zo'n doorwerkingsregeling is vanuit materieelrechtelijk oogpunt de beste oplossing. Maar het achteraf bij iedereen gladstrijken van de gevolgen kan wel ten koste gaan van de rechtszekerheid van belanghebbenden: als een van de

belanghebbenden pas veel later een beschikking krijgt, bv. omdat de gemeente hem nog niet op het oog had, en hij vervolgens met succes een aanpassing van de vastgestelde waarde bepleit, zal die aanpassing onder een doorwerkingsregeling ook gevolgen hebben voor andere belanghebbenden. En die hadden misschien al veel eerder een beschikking gekregen waarmee zij het wel eens waren, waartegen zij daarom geen bezwaar hebben gemaakt. En waarbij zij dus dachten dat de vastgestelde waarde onherroepelijk vaststond. Een succesvol bezwaar of beroep van een veel later opkomende medebelanghebbende kan er onder een doorwerkingsregeling toe leiden dat die gedachte wordt doorkruist, en degene die dacht dat alles al vaststond alsnog meer belasting of misschien ook meer huur moet betalen. Bij de inrichting van het systeem is het een rechtspolitieke keuze of je die consequentie aanvaardt, of dat het aspect van de rechtszekerheid soms zwaarder moet wegen. Valt de keuze aldus toch op een doorwerkingsregel, dan roept een systeem van individuele beschikkingen ook de vraag op wat de processuele positie is van degene die geen bezwaar heeft gemaakt tegen zijn eigen beschikking, wanneer een andere belanghebbende dat later wel doet tegen diens eigen beschikking. Stel dat iemand met een niet-fiscaal belang na jaren procederen voor elkaar krijgt dat de vastgestelde waarde met 10 % wordt verhoogd. Zit een ander die juist belang heeft bij een lagere waarde van dezelfde zaak daar automatisch aan vast? Of mag die de waardevaststelling opnieuw ter discussie stellen via bezwaar en beroep tegen de synchronisatiebeschikking? Dan begint het hele circus weer van voren af aan, doelmatig is dat in ieder geval niet. Of je zou alle betrokkenen de mogelijkheid moeten bieden om op te komen tegen de individuele WOZ-beschikking die is geadresseerd aan een ander, of om zich te voegen als partij in een procedure van die ander. Want het is niet aanvaardbaar dat iemand gebonden is aan de uitkomst van ene procedure waarin hij zijn standpunt niet kenbaar heeft kunnen maken. Maar geheel probleemloos is het daarmee nog niet. Want als de beschikkingen niet gelijktijdig worden genomen, kun je toch nog procedures krijgen die niet in de tijd samenlopen. Ook is het de vraag hoe een ander dan de geadresseerde kennis neemt van de individuele WOZ-beschikking en van een eventuele procedure daarover. Moet de heffingsambtenaar of de rechter hem traceren en informeren? Of moet de betrokkene er zelf zien achter te komen, en kan de verschoonbare termijnoverschrijding van art. 6:11 Awb hem redden als de heffingsambtenaar hem niet heeft geïnformeerd? Dan kan zo'n procedure nog geruime tijd na het vaststellen van de individuele beschikking aanhangig worden gemaakt; wellicht heeft de geadresseerde er intussen ook al zelf over geprocedeerd of is hij erover aan het procederen.

Overzichtelijker is het als er per tijdvak één waardebeschikking zou worden vastgesteld voor de onroerende zaak, en iedere belanghebbende, zo noem ik het maar algemeen, daartegen in bezwaar en beroep kan opkomen. Een beschikking die als zij onherroepelijk wordt ook voor alle betrokkenen bindend is. Als daarover geprocedeerd wordt, is het één procedure met eventueel verschillende belanghebbenden die ook tegengestelde belangen kunnen hebben. Zoals we dat nu ook kennen in het bestuursrecht: een bouwvergunning is bijvoorbeeld verleend onder voorwaarden. De aanvrager maakt bezwaar omdat hij de voorwaarden te bezwarend vindt. En de buurman maakt ook bezwaar, omdat hij strengere voorwaarden wenst of omdat hij zelfs helemaal niet wil dat er gebouwd wordt. Uit die ene procedure volgt één eindresultaat. Je hebt dan geen synchronisatieproblemen. Wel zal er ook in zo'n systeem geregeld moeten worden hoe een aanpassing van de vastgestelde waarde na bezwaar of beroep doorwerkt in de heffing en bij de toepassing van andere regelingen die aanknopen bij de WOZ-waarde. Ook daarbij zal een afweging gemaakt moeten worden tussen materieelrechtelijke juistheid en rechtszekerheid. Want ook in een systeem met één beschikking kan het voorkomen dat een belanghebbende buiten zijn schuld pas veel later op de hoogte komt van de beschikking en daarna met succes gaat procederen. Doorwerking van de uitkomst van die procedure naar de fiscale lasten en de woonlasten van andere belanghebbenden kan ook in zo'n systeem hun rechtszekerheid aantasten. Maar als sprake is van één beschikking ligt doorwerking van een

aanpassing daarvan naar alle belanghebbenden systematisch wel voor de hand. Dat is een consequentie die men voor ogen moet zien als gekozen wordt voor een systeem met één beschikking.

Een punt van aandacht in zo'n systeem is vooral hoe alle betrokkenen worden geïnformeerd over de beschikking. Want als dat niet goed loopt, zul je ook in zo'n systeem het probleem krijgen dat belanghebbenden die niet goed waren geïnformeerd, met een beroep op verschoonbare termijnoverschrijding na geruime tijd alsnog opkomen tegen een beschikking waarvan de anderen dachten dat de waardevaststelling mooi was afgerond. Hoe zal de bekendmaking die plaats moeten vinden als er maar één beschikking is? Moet de heffingsambtenaar dan alle mogelijke belanghebbenden gaan traceren, dus nagaan wie er nog meer belanghebbende zijn en wat hun adres is, en dan gelijktijdig de beschikking aan hen toesturen? Met als gevolg dat de heffingsambtenaar wellicht bepaalde belanghebbenden mist die dan veel later toch nog tegen de beschikking kunnen opkomen vanwege verschoonbare termijnoverschrijding? Als hiervoor geen bijzondere wettelijke regeling wordt getroffen, zal het erop aankomen of de ene en enige beschikking een besluit vormt dat "is gericht tot" één of meer belanghebbenden en daarom op grond van art. 3:41, lid 1 Awb bekend moet worden gemaakt door toezending aan die belanghebbenden. Volgens de memorie van toelichting wordt met degene tot wie een besluit is gericht slechts die belanghebbende bedoeld die als geadresseerde van het besluit is te beschouwen. Bij een bouwvergunning bijvoorbeeld de aanvrager, niet de burens ook al zijn die wel als belanghebbenden aan te merken. Moet een zaaksgebonden WOZ-beschikking dus worden aangemerkt als een besluit dat niet tot een of meer belanghebbenden is gericht? Dan moet bekendmaking plaatsvinden op de voet van art. 3:42 Awb? Voor lokale overheden betekent dat: door kennisgeving van het besluit of van de zakelijke inhoud daarvan in een van overheidswege uitgegeven blad, of een dag- nieuws- of huis-aan huisblad of op een andere geschikte wijze. Wellicht zou ook gedacht kunnen worden aan vermelding van de beschikking op een digitaal overzicht dat voor iedereen toegankelijk is via internet. Per 1 oktober 2016 worden de WOZ-gegevens van woningen openbaar, het zou denkbaar om daarbij ook de gegevens van de laatste WOZ-beschikking, waaronder de dagtekening daarvan te vermelden. Belanghebbenden kunnen dan langs die weg kennisnemen van "hun" beschikking. Erg gebruikersvriendelijk is dat echter niet: hoe weet een belanghebbende dat een voor hem relevante beschikking op die manier op internet vermeld is? Moet je dan wekelijks dat overzicht gaan raadplegen? Bij berichten die geplaatst worden in overzichten als mijn zaak, in de rechtspraak, of in mijn DUO, bij de studiefinanciering, wordt toch ook verwacht dat de betrokkene een signaal krijgt als er een voor hem bestemd bericht geplaatst wordt, bv via een e-mailbericht. En vermelding in een huis-aan-huisblad is niet gebruikersvriendelijk voor belanghebbenden die niet in deze plaats wonen.

Voor de duidelijkheid zou in een systeem met één WOZ-beschikking per zaak overwogen moeten worden om uitdrukkelijk in de wet te regelen hoe het zit met de bekendmaking. Wanneer die regeling inhoudt dat de gemeente zoveel mogelijk de voor haar redelijkerwijs te traceren belanghebbenden uit eigen beweging op de hoogte stelt van de beschikking, is dat niet alleen gebruikersvriendelijk. Het voorkomt ook dat belanghebbenden zich na geruime tijd nog melden en bezwaar maken, met alle mogelijke gevolgen voor de rechtszekerheid van andere belanghebbenden.

Ik heb het tot nu toe steeds zonder verdere specificatie gehad over belanghebbenden. Maar wie zijn dat eigenlijk? Wie zouden er, afgezien van de traditionele geadresseerden zoals eigenaren, de mogelijkheid moeten krijgen om zich als belanghebbende te mengen in een procedure over een WOZ-beschikking? Zou een contractueel belang ook voldoende zijn? En hoe ver gaat dat dan? Stel bijvoorbeeld dat de bewoners van een straat bij de oudejaarsviering besluiten om een prijs uit te loven aan degene die in deze straat de woning heeft waarvan dat jaar de WOZ-waarde

op het hoogste bedrag wordt vastgesteld. Heeft een bewoner van die straat die denkt voor de prijs in aanmerking te komen dan een toereikend belang om bezwaar te maken tegen de vaststelling van de WOZ-waarde van het huis van zijn buurman, opdat die waarde wordt verlaagd en de WOZ-waarde van zijn eigen woning dus de hoogste van de straat wordt? Een belang daarbij heeft deze bewoner duidelijk, met het oog op de contractueel afgesproken prijs. Maar rechtvaardigt dit om de belastingrechter in te schakelen om de vastgestelde waarde van de woning van zijn buurman – tegen diens wil – te verlagen?

Onder de huidige wet is strak geregeld wie als belanghebbende tegen een WOZ-beschikking kan opkomen: naast de eigenaren en gebruikers die de beschikking spontaan krijgen, is dat ook degene die aannemelijk maakt belang te hebben bij de vastgestelde waarde van een onroerende zaak. Die moet er wel om verzoeken, en krijgt dan binnen 8 weken een beschikking. Van een belang dat aanspraak geeft op zo'n beschikking is volgens de slotzin van art. 28, lid 1 Wet WOZ sprake als het waardegegeven op grond van een wettelijk voorschrift wordt gebruikt, en de belanghebbende door dit gebruik in zijn individuele belang kan worden geraakt. De kring belanghebbenden is dus in die zin beperkt dat het moet gaan om belang bij gebruik van de WOZ-waarde op grond van een wettelijk voorschrift. Daarmee is de kring van wettelijk erkende belanghebbenden op een betrekkelijk duidelijke wijze afgebakend. Het is een politieke keus of men de kring van bezwaar- en beroepsgerechtigden verder wil uitbreiden. Daarbij is het ook de vraag hoeveel ruimer men de kring wil trekken. Een verdere uitbreiding betekent dat procedures complexer kunnen worden, er kunnen meer spelers in de ring komen. En als een globaler criterium wordt gekozen, zou dat aanleiding kunnen geven tot onzekerheid en geschil. Ook rijst bij een ruimere en minder scherp afgebakende kring de vraag hoe de heffingsambtenaar de betrokkenen kan traceren en bereiken. Of men zou moeten blijven vasthouden aan een stelsel van beschikkingen voor derden belanghebbenden die alleen op verzoek worden genomen, maar dan werkt de synchronisatie van besluitvorming bij eenzelfde onroerende zaak minder goed.

De gedachte is geopperd om hier aan te sluiten bij het belanghebbendebegrip van art. 1:2, lid 1 Awb. Omdat de waardevaststelling op grond van de Wet WOZ niet langer een zuiver fiscale aangelegenheid is, kun je betogen dat daar ook een niet-fiscale afbakening van het belanghebbendebegrip bij hoort. Dat is overigens maar een deelaspect van de hele problematiek. Voor het overige wordt wel de fiscale procedure gevolgd, en de vaststelling van de waarde vindt toch in ieder geval mede voor fiscale doeleinden plaats. Maar terug naar het belanghebbendebegrip uit de Awb. De definitie ervan is kort: degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken. Gemakkelijk hanteerbaar is dit begrip in de praktijk lang niet altijd. De rechtspraak erover is dan ook “ronduit overvloedig” aldus een monografie over dit onderwerp.¹ Die rechtspraak is ook niet altijd eenduidig, leidt tot kritiek in de literatuur en is ook aan wijziging onderhevig. Zo zagen we bijvoorbeeld dat de Afdeling bestuursrechtspraak van de RvS onlangs in afwijking van eerdere jurisprudentie de kring van belanghebbenden in het omgevingsrecht heeft beperkt.² Wat houdt het belanghebbendebegrip in de Awb nu in? Hierbij wordt door de bestuursrechter een tweedeling gemaakt vanwege de eis dat iemands belang *rechtstreeks* bij een besluit moet zijn betrokken. Een afgeleid belang is daardoor niet voldoende. Daarvan kan bv sprake zijn wanneer het belang van een derde wordt geraakt door een contractuele afspraak met de rechtstreeks belanghebbende. In het voorbeeld van de straatprijs zal vermoedelijk geen rechtstreeks belang worden aangenomen tegen vaststelling van de WOZ-waarde van het huis van de buurman. Maar de rechtspraak is genuanceerd. Onlangs werd in de literatuur opgemerkt dat het soms nog best lastig is om te bepalen wanneer een derde die een contractuele relatie heeft met de geadresseerde van een besluit, als rechtstreeks bij dat besluit betrokkene kan worden aangemerkt.³ Een ander voorbeeld: een

---

¹ R.J.N. Schlössels, *De belanghebbende*, Monografieën Algemene wet bestuursrecht, Deventer 2004, blz. 82.

² ABRS 16 maart 2016, ECLI:NL:RVS:2016:737

³ Barkhuijsen en Den Ouden NJB 2016, blz. 1006, n.a.v. ABRS 4 november 2015.

schuldeiser heeft er wel belang bij dat zijn schuldenaar zoveel mogelijk kan betalen, en dus zo min mogelijk belastingaanslagen krijgt, maar dat is in Awb-termen een afgeleid belang. En personen die een belang hebben dat parallel loopt met dat van de geadresseerde van een besluit, worden in de rechtspraak in beginsel niet als Awb-belanghebbende erkend. Je zou bv kunnen denken aan de weigering van een bouwvergunning voor een supermarkt. Iemand die in de buurt woont en net als de aanvrager graag ziet dat die supermarkt er komt, heeft daarbij wel een belang, maar zal waarschijnlijk niet als rechtstreeks belanghebbende kunnen gaan procederen. Ook de werknemer die er belang bij heeft dat zijn werkgever subsidie krijgt, heeft onvoldoende rechtstreeks belang bij die subsidie om daarover te kunnen procederen. En toen de aanvraag om een bouwvergunning van een ander dan de eigenaar niet in behandeling werd genomen, werd het daartegen gerichte bezwaar van de eigenaar zelf door de Afdeling niet aanvaard omdat deze geen rechtstreeks belanghebbende was.⁴ Aldus beschouwd zou het Awb-belanghebbendebegrip ook beperkingen kunnen inhouden ten opzichte van de huidige meer formele regeling in de Wet WOZ. Maar onlangs merkte de Afdeling de eigenaar van een schip wel aan als belanghebbende bij de intrekking van een Rijnvaartverklaring voor dat schip. Het argument was dat een geldige voor een schip afgegeven Rijnvaartverklaring de waarde van dat schip verhoogt.⁵ Dat wijst weer op een betrekkelijk ruime uitleg.

Dames en heren, ik weet niet of ik met deze uiteenzetting over het belanghebbendebegrip in de Awb de oplossing dichterbij heb gebracht. Maar ik denk dat deze voorbeelden wel illustreren dat het belanghebbendebegrip in de rest van het bestuursrecht niet eenvoudig toepasbaar is en ook na een aantal decennia nog aanleiding geeft tot discussie. Simpele en probleemloze oplossingen bestaan hier niet. Maar ik denk dat eerst de rechtspolitieke keus gemaakt moet worden welk systeem van rechtsbescherming tegen WOZ-beschikkingen de voorkeur geniet: wil men uitgaan van één of meerdere beschikkingen per zaak? Evenzo zal de keuze gemaakt moeten worden in hoeverre een aanpassing van de vastgestelde waarde na bezwaar of beroep van een belanghebbende behoort door te werken in de rechtspositie van andere belanghebbenden. Dat zijn keuzes die primair liggen bij de wetgever. Daarna kan de meer technische discussie volgen hoe dat systeem moet worden ingericht, met het oog op een werkbare en effectieve rechtsbescherming. Ik hoop dat onze discussie vandaag daaraan kan bijdragen.

---

⁴ JB 2000/274.

⁵ ABRS 4 mei 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1186.

